

Ægyptios lunaris orbis peritissimos investigaret legitimum diem lunæ Martiæ ad Paschalem diem definiendum, quem diem ita designatum notafet apud Pontificem Romanum; quoque accepto Romanus Pontifex per generalem Epistolam universos Episcopos moneret, ut eundem diem veluti Paschalem haberent. Temporibus Concilii Braccarensis II., seu prope finem sæculi sexti, obtinebat, ut Pontifex Maximus Metropolitanis universis Paschalem diem denunciaret, quem inferiores Episcopi singulari à suis Metropolitanis acciperent, can. 25. de cons. dist. 3. Salutariæ epistolæ olim erant, cum mutux charitatis fovendæ causa identidem Episcopi inter sese invicem, aut ipsos Pontifex Maximus mutuis datis, redditisque officiis salutabant. De Synodalibus epistolis vix quidquam adicere juvat; ex ipso enim nomine percipitur, designari eas, quæ Concilii celebrandi causa ad Episcopos diriguntur.

Hodie multæ harum epistolarum species ferè exoleverunt. Vulgares autem sunt constitutiones, quas Bullas ob subjecta plumbea signa appellaverunt, sive fidei, sive morum dogmata, sive disciplinam spectent, sive generalem gratiam, puta remissionum, indulgentiarum, ac dispensationum, ad quas gratia Jubilæi refertur, contineant. Qua tamen in re in præsentia distinctio est observanda Brevium, & Bullarum; etenim obtinuit, non omnes epistolas Pontificias Bulla plumbea obsignari, sed aliquas cera rubra sub annulo Piscatoris, quas Brevia appellant, quasi brevioris formula contractas. Qui velit inquirere, à quo primùm tempore vel annulo Piscatoris in Brevibus, vel plumbeis notis in Bullis Summi Pontifices uti consueverint, non modicum, fortè etiam inanem laborem impenderet. Ego tantùm dixero, morem plumbea sigilla adhibendi à Polidoro Virgilio lib. 8. de inventione rerum cap. 2. referri inductum à temporibus Hadriani, aut Stephani III., quamquam nonnulli plumbea sigilla se vidisse testentur Sylvestri, Leo-

nis Magni, Gregorii Magni, & Sergii, uti refert Ducange in verba *Bulla plumbea*. Et quidem veteres illi Pontifices nomina sua in plumbo imprimenda voluerunt, neque alia vetustior adparet Bulla, quæ, uti mos presens est, imagines exhibeat Apostolorum Petri, & Pauli, quam sub Hadriano IV. circa annum 1155. Formula verò signandi annulo Piscatoris non adeo antiqua videtur: tantùm adparet ex Epistola Clementis IV. ad Petrum Grossum nepotem suum anni 1265., jam sæculo decimotertio cum usum invaluisse, dum Romanus Antistes ad familiares suos, vel arcta sibi necessitudine junctos scriberet. Hodie Brevia latine scribuntur nitido stylo, & caractere in subtilibus, albisque membranis, in levioribus quibusdam negotiis, putà ordinariis dispensationibus, indulgentiis, ac similibus, item aliis favore pauperum expediendis non in Cancellaria, sed in Secretaria, quam ideo Brevium appellant, non ab alio, quam à Secretario subscripta. Quamobrem ne fraus fiat, non solùm in Regesto per Secretarium adnotari solent, sed etiam archetypa Pontificia manu subscripta adversari, ut, quoties opus fuerit, de veritate impetrati Brevis constare possit, nisi tamen agatur de gratia, aut dispensatione adeo ordinaria, ut cuicumque petenti denegari minimè soleat; quales ferè sunt dispensationes pro suscipiendis extra tempora, aut infra ætatem sacris ordinibus, & quædam species indulgentiarum sine difficultate concessarum; in istis enim negotiis fraudis periculum remotum esse videtur, nec tanta opus esse cura, ac sollicitudine. In causis gravioribus, quæ non favore pauperum expediuntur, Bullam fieri plumbeam receptum est, pendentem ex membrana crassiore, vel filo canapis, si de justitia agatur, vel filo serico, si de gratia, membrana, ipsa, in qua Epistola Pontificis exhibetur, vetere stylo gallico exarata, præsertim in causis ad reservationes affectionesque Pontificias pertinentibus, propterea quòd Bullarum istarum frequentior

usus

usus esse cœperit eo tempore, quo Avignone in Gallia Pontifices Maximi consistebant. Quænam per Secretariam Brevium expediantur, quænam è converso à Dataria sint expedienda, apertè declaravit Benedictus XIV. in sua constitutione anni 1745. CXLV. tom. 1. Bullarii.

Quæ propriè constitutiones dicuntur, nimirum ad bonum Ecclesiæ commune directæ, non antea, obligant fideles, singularum dioceseon, quam fuerint in singulis diocesisibus promulgatæ. In primis enim, quomodò obstricti legibus dici possent, fideles populi, quas probabiliter ignorant, & quomodò leges probabiliter noverint, quas nec legere potuerint ob oculos positas in provincia, nec publico testimonio, cui fides omninò debeatur, audierint? Qui contrà sentiunt, ajunt, statim ac constitutio promulgata sit in urbe principe, facilè eam compertam fieri universæ Ecclesiæ, propterea quòd notitia constitutionis facilè exinde in universas Ecclesias derivet, præsertim quia in urbe principe esse solent, & commorari homines ex variis urbibus, confluentes, qui per epistolas certos reddant nationales suos de edita lege. At verò ego observo, non egredi fines conjecturæ utcumque gravis, quòd dicitur, in urbe principe commorari variarum, omnium etiam nationum homines: itidem observo, conjecturam esse, eosdem homines variarum nationum notitiam præbere suis de edita lege. Ex duabus autem conjecturis, quarum una ex altera pendeat, induci posse obligationem, nescio, an tutò possit adfirmari. Adde his, etiamsi verum esset, per epistolas eorum, qui in urbe principe commorantur, præberi notitiam legis in provincias universas, eam tamen notitiam duplici vitio laborare, quorum primum est, epistolas illas ut plurimùm esse imperfectas, seu, quòd idem est, sæpè verba pro verbis, sententias pro sententiis supponere, nonnihil aliquando legi detrahere, aliquando nonnihil

Tom. I.

adicere; semper autem interest populi, verba ipsa legis intueri, atque rimari; alterum est, epistolas illas semper esse privatas; aliàs autem verum est, obligationem eorum, quæ ex Principis placito pendent, nonnisi testimonio publico induci; nam si sufficeret, constare privatis testimoniis de Principis voluntate, ne promulgatio quidem in urbe principe facta requireretur. Finge enim verò, lege à latore legis editam esse, imò & ejusdem manu subscriptam; interea autem ante promulgationem in urbe principe factam privatis quibusdam testimoniis circumferri, quòd in lege continetur, nemo unquam tradere ausus est, jam inductam fuisse legis obligationem. Quòd cum ex eo proficiscatur, quòd non sufficiat ad obligationem inducendam notitia privata, statim intelligitur, neque obligationem induci in provinciis apud eos, qui tantùm privatam legis notitiam habuerunt, acceptam per epistolam illorum, qui in urbe principe commorantur. His accedit alia observatio: nimirum cum non eadem sit locorum omnium in doles (utor verbis Benedicti XIV. in libro 6. de Synodo Diocæsana cap. 1.) non iidem ubique hominum mores, non eadem in omni loco simul inolecant morum corruptelæ, nequeunt leges omnes cuicumque loco, & tempori congruere; sed quòd unius diocesis status hic & nunc decernendum suadet, alteri diocesi inopportunum, aliquando etiam obnoxium accideret. Hinc est, quòd laudatus Pontifex in lib. 9. ejusdem operis cap. 8. num. 3., ubi de constitutionibus disciplinam spectantibus agatur, laudat illorum Episcoporum solertiam, qui quoties in nova constitutione ad eos missa promulgationis causa deprehendant quædam diocesi suæ minus utilia, quæ sanè Pontifici Maximo, uti factorum singularem adjunctis involuta, comperta non præsumuntur, cap. 1. de constitut. in 6., interea abstinere à promulgatione, pro ea, quæ ipsis imminet, cura publica Dioc-

H

ce-

cesanæ utilitatis; eadem ratione, qua patulò antea idem Benedictus XIV., cum sermonem faceret de Pontificiis rescriptis ad privatorum utilitatem directis, adseruit facultatem universis, quorum interest, & quorum res agitur, exponendi damnum, aut jam obventum, aut proximè obventurum ex Pontificio decreto, propterea que curandi, ut rescripti executio, si opus videatur, irritetur. Atque id est meo iudicio, quod Gratianus scribebat post canonem 3. dist. 4., *leges inscribuntur, cum promulgantur; firmantur, cum moribus utentium approbantur. Sicut enim moribus utentium in contrarium nonnullæ leges hodie abrogata sunt, ita moribus utentium ipsæ leges confirmantur.* Legum ita edendarum disciplina semper, & apud universas gentes constantissima fuit; si enim naturalem legem unicuique homini intimam, & quæ propterea à nemine ignorari potest, excipias, nulla lex unquam prodiit, quæ palam universitatibus omnibus legi futuris obnoxiiis non diceretur. Ista forma Mosaicæ legis omnibus Hebræorum tribubus patefacta: ista forma Evangelii per omnem terram exeunte Apostolorum sono prædicati: ista forma Romanarum legum promulgandarum, quæ propterea communis Reipublicæ sponsio appellabatur, l. 1. ff. de legibus, unde veterum vestigiis hærens Justinianus in Nov. 66. cap. 1. valere leges de testamentis latus pronuntiavit, *ex quo in commune fierent manifesta, in provinciis autem, ex quo discreta per Metropolitanas palam facta fuissent;* neque ab ea disciplina recessit, cum ecclesiasticæ utilitatis causa nonnulla constituisset, quemadmodum adparet ex Nov. 6. in §. 1. epilogi. Ista denique forma legum ecclesiasticarum in generalibus præsertim Conciliis editarum, cap. 13. de pœnit., & remiss., cap. 25. de accusation., Concilio Tridentino ses. 24. de reform. matrim. cap. 1., ut omittam Epistolam Synodicam Concilii Nicæni vel ad Sylvestrum Papam, vel ad Episcopos Ægyptios, aliosque, qui

Synodo non interfuerant, Epistolam Concilii Sardicensis ad Julium Papam, Epistolam Concilii Ephesini ad universos Episcopos, Epistolam Siricii ad Himerium Tarraconensem, Epistolam Innocentii ad Exuperium Tolosanum, Epistolam Zozimi ad Episcopum Arelatensem, Epistolam Leonis Magni ad Nicetam Aquilejensem, atque alias numero plurimas. Quando verò Novellam 66. Justiniani memoravi, nollem, quod ibidem dicitur, legem post duos primùm menses à die promulgationis numerandos obligare, ad constituendam generalem regulam traheretur. Singularis fuit in ea lege certi temporis designatio, quæ aliis in casibus relinquenda est arbitrio Iudicis æstimaturi, quandonam post promulgationem à nemine probabilis ignorantio legis allegari amplius nequeat. Hinc scimus, aliquando brevius tempus fuisse designatum, aliquando diuturnius, uti in dicto cap. 1. Tridentinæ sessionis 24., cap. 32. de præb. in 6., extrav. un. de præb. & dignit., Nov. 66. cap. 1., Nov. 116. cap. 1. propterea que jure optimo hanc rem arbitrariam appellavit Menochius in lib. 2. de arbitrariis cœnturia 2. casu 185.

Non debeo hoc in loco dissimulare, quod nonnulli contra sentientes scribere non dubitaverunt, agentes, definitam jam fuisse hujus generis controversiam rescripto Innocentii III. in cap. 1. de postulat. Prælat. in iis verbis: *Nec sit necessarium, cum constitutio solemniter editur, aut publicè promulgatur, ipsius notitiam singulorum auribus per speciale mandatum, vel litteras inculcare, sed id solum sufficit, ut ad ejus observantiam teneatur, qui noverit eam solemniter editam, aut publicè promulgatam;* quibus etiam subjicitur exemplum Sardicensium canonum, quasi isti ab iis quoque observari debuerint, quorum in provinciis non fuerant promulgati. Miror, eruditos viros novæ opinionis fundamenta quære in argumentis, quæ informi quodam discurrendi pruritu correptus cumula-

re solebat, qui scribendis Innocentii III. rescriptis ex mandato illius Pontificis addictus erat, homo scholasticarum tricarum studiosus, ex iis singulare capiens oblectamentum; neque enim ista argumenta adjecta fuerunt quasi in quibus doctrinæ suæ solidam basim constitueret Innocentius, sed quasi quibus doctrinam suam quomodocumque exornatam putaret, quemadmodum superius generaliter tradendum mihi fuit, dum auctoritatem rescriptorum Pontificiorum expenderem. Attendendus est præcipuus Innocentianus rescripti scopus, in quo ejus, quo vim juris habeat, summa consistit: cæterum si singula, quæ adjecta fuere, sequamur, nescio, an germanis juris principiis perpetuò adhærere possimus. Sic, ut exempla proferam, ex cap. 2. de translat. Episc. admittemus quidem, translationes Episcoporum Pontifice Maximo reservari, non ideo tamen, quod conjugii spiritualis vinculum per translationem Episcopi dissolvatur, & quòd hujus conjugii dissolutio soli Deo reservetur, cum aliis nonnullis, quæ ibidem oculis indigesta scribendi methode exarata subjiciuntur. Sic in cap. 8. de celebrat. Missar. colligimus, aquam esse in Eucharistia unà cum vino offerendam; an verò id rectè probetur ex Mosis facto aquam è percussa silice derivantis, adhuc deliberandum fortassè videretur. Sic in cap. 3. de Presbyt. non baptiz. definitur, Presbyterum non baptizatum, & baptizandum esse, & iterum ordinandum: at quis statim admittet, quod ibidem traditur, non esse generaliter verum, baptisma cæterorum Sacramentorum novæ legis fundamentum esse, Sacramentumque conjugii, sicut & Eucharistiæ, à non baptizatis recipi posse? Passim hæc observantur in rescriptis Innocentii III. numero plurimis, inter cætera etiam in cap. 5. de digam. non ordinand., & in cap. 8. de divortiis, in quibus Cappellanus adductus exarandis Pontificiis rescriptis extra Pontificiam sententiam nonnihil sibi,

doctrinæque suæ indulgere consueverat. Itaque, ut ad rem accedamus, quid in objecto cap. 1. præcipuè voluerit, riteque definiverit Innocentius III., investigemus. Philippus Rex Galliarum, repudiata Ingeberge uxore sua, prætextu consanguinitatis, & maleficii, probantibus nonnullis Gallicanis Episcopis anno 1196. Mariam filiam Ducis Moraviæ, & Bohemiæ uxorem superinduxerat. Ab eorum Galliarum Episcoporum suffragiis ad Cælestinum III., iterumque ad Innocentium III. Cælestini successorem appellavit Ingeberges, renovatoque apud Pontifices Maximos iudicio declaratum est, non potuisse Philippum secundas contrahere nuptias, quòd nullum cognationis, vel maleficii impedimentum prioribus obstitisset. Ut Pontificia sententia executioni demandaretur, missus fuit ab Innocentio Legatus in Galliam Petrus Capuanus Cardinalis, qui cum Regem à secundis nuptiis abducere statim non potuisset, adstantibus Episcopis universis totum Galliarum Regnum interdicto supposuit; unde diræ inter Philippum, & Innocentium obortæ sunt simultates. Episcoporum Gallicanorum divisi fuere tunc animi, quorum alii Pontifici Maximo, alii Regi adhærebant, ac posteriores isti interdicti censuram minimè custodiebant; inter quos fuit Hugo de Nuceriis Episcopus Antissiodorensis. Videantur in hanc rem capitulum 7. de offic. Legati, capitulum 43. de appellation., & capitulum 13. qui filii sint legitimi, in quorum conspectu factum illud luculentius illustratur. Vacaverat in his temporibus, & causarum adjunctis Senonensis Archiepiscopatus, communique Senonensis Capituli suffragio memoratus Hugo Antissiodorensis Episcopus fuit in Archiepiscopum postulat. Et sibi ingrata, & tristis Galliarum Regno, visa fuit ea postulatio Innocentio; sibi in primis ingrata, quòd is electus Archiepiscopus esset, qui sententiam Pontifici, & interdictum Legati contempserat; deinde tristis Galliarum

Regno, cui non expediebat, eum majore ecclesiastica dignitate insigniri, qui adulteræ Regis conjunctioni aut indulgere pergeret, aut connivere. En rationem, quare Innocentius Hugonis postulationem rejecit, quæ tota Innocentianum rescriptum regit, ac firmat. Quoniam verò excipiebat Hugo, ajendo in primis, interdicti sententiam tantum affecisse Galliæ provincias Regi immediatè subjectas, non eam, in qua ipse degebat, seu Divionensem in Ducatu Burgundiæ, deinde eam interdicti sententiam non sibi speciali mandato fuisse indicatam, replicavit Innocentius adversus postremam exceptionem, satis fuisse, sententiam interdicti publicè promulgari, nec opus extitisse, per speciale mandatum omnibus notam fieri, atque istud est, quod significant laudata verba capituli 1. Diutius his controversiis hinc illinc agitati fuerunt animi, quæ tamen deinde pacatis communi consensione rebus quieverunt. Hæc cum ita sint, fortè præceptum judicandum erit consilium illius, qui ex rescripto Innocentii intermedias contentiones edito ita utatur, ut omnibus omnino verbis, ipsis etiam decisio sententiarum fragmentis causa disputationis adjectis, adhærendum existimet. Quod si adhuc laudatis verbis, quæ nobis negotium facessunt, adhæreamus, nihil tamen in contrarium perspicue probant; quando ibidem non de lege edita, sed potius de judiciali interdicti sententia agitur; multum autem interest inter modos, & rationes promulgandarum sententiarum, & modos, ac rationes promulgandarum legum, quamquam consarcinator rescripti vocem *constitutionis* expresserit pro ea, quæ exprimenda erat, voce *interdicti*; ea enim ætate jam ab usu recesserat de sententiis censurarum indictarum in singulis saltem finitimis provinciis publicandis disciplina, quæ olim observabatur. Præterea in proposito ea ratio plurimum facere poterat adversus Hugonem Episcopum Antissiodorensis, qui, licet

speciale mandatum non habuerit servandi interdicti, publicis tamen comitiis interfuerat, quando Cardinalis Legatus interdicti sententiam pronuntiavit, cuius propterea ignorationem allegabat frustra, qui publicè, & solemnè modo editam sententiam aut viderat, aut audiverat. Nunc porrò intelligimus, quod in dicto cap. 1. subjicitur de canonicis Concilii Sardicenis, quos à Græcis custodiendos scripserat Nicolaus I. in can. 14. dist. 16., ad quem canonem ibidem Innocentius III. respexit. Opposuerat Nicolaus adversus Græcos statuta Concilii Sardicenis: exceperant Græci, se ea statuta non habere, proptereaque non eisdem obstringi. Non sanè replicavit Nicolaus, nihilominus Græcos obligari, quod non requireretur, Sardicenses canones ubique promulgatos existere; sed potius, se credere non posse, promulgatos canones non fuisse apud Græcos, imputandum autem esse Græcis, quod semel receptas leges abjecerint, aut non retinuerint. Hoc exemplum mirum in modum serviebat proposito Innocentii pugnantis adversus Hugonem: quem redarguebat in eo, quod negligenter interdicti sententiam, non quam ex publicis documentis non exceperat, sed quam semel ex publicis documentis acceptam contempserat, seu quam in publicis comitiis in congressu omnium Episcoporum Galliæ audiverat, redux deinde ad Ecclesiam suam, quasi eam oblitus esset, non custodiverat. Concludamus igitur, opposita verba parum juris auctoritate pollere, qua etiam si polierent, ad rem non pertinere, ad quam etiam si pertinerent, contrarium probare, non id, quo ab adversariis detorquentur.

Illud quoque in edendis constitutionibus observandum est, ut, quamvis pænes Legislatorem unum tota sit potestas ac jurisdicção, ipse tamen consilio virorum prudentum utatur, unde lex dici possit *virorum prudentum consultum*, qualem appellabat Papinianus in l. 1. ff. de legibus. Disputent inter se juris pu-

bli-

blici studiosi, an vis legum potissimum à voluntate ferentium pendeat, an potius ab eorundem sagacitate: ego contentus sum didicisse à Philosophis, utramque concurrere oportere, ut lex optima, ac saluberrima evadat. Concurrat sagacitas, quam optimum consilium, judiciumque regit; concurrat voluntas, quam majestas non sinit effectu suo frustrari. Hinc est, quod voluntas, quæ per se idonea facultas est ad exequendum, non alienum expectet auxilium; sagacitas autem, quæ variis hinc illinc effusis luminibus est illustranda, alienis consiliis adjuvetur. Hanc disciplinam & Ethnici, & Christiani Principes in suis edendis legibus servaverunt. Ex Ethnicis laudo Alexandrum Severum, qui, teste Lampridio in Alexandro, non aliter legem ferre consueverat, quam accedente consilio jurisperitorum viginti, & sapientissimorum quinquaginta, disertissimorumque virorum. Ex Christianis laudo Theodosium, cujus monumentum perspicuum legere est in l. 8. cod. de legibus, professum, se non aliter legem conditurum, quam si & proceres sacri palatii, & Senatus eam probavissent. Et quidem in Ecclesia simili ratione constitutiones condi consueverunt, non in Conciliis tantum, de quibus nulla esse dubitatio potest, sed etiam extra Concilia; quando scimus, unumquemque Episcopum in gravioribus administrandæ dioceseos negotiis seu cleri sui, seu capituli consilio usum fuisse cap. 4. & passim, de his, quæ fiunt à Præl., eademque ratione Pontificem Maximum cleri quoque Romani, aut illorum, qui in cleri ejusdem jura recentioribus sæculis successerunt, consilia postulavisse, ubi de Romanæ tantum dioceseos cura ageretur. Quod si à Pontifice Maximo aliquid agendum esset, quod universam Ecclesiam spectaret, majoris cujusdam, præstantiorisque conventus accessione opus esse videbatur. Per novem, aut decem priora sæcula cogere ad eas dirimendas causas solebant Romani An-

tistes non solum septem suburbicarios Antistes (hodie sex tantummodo numerantur ob unitum Episcopatum Sanctarum Ruffinæ, & Secundæ, aliàs Sylvæ candidæ, cum Episcopatu Portuensi) quasi suffraganeos suos, & Provinciales, sed etiam plures selectos ex universa Italia, quasi Nationales, seu Primatui Romano singulari quoque jure subjectos; atque, ac si congregaretur Synodus, horum explorato consilio definiabant, definitumque universæ Ecclesiæ proponebant. Optima sanè rerum gerendarum prudentia, ubi potissimum discutienda foret fidei, morumve doctrinæ; ut enim hæc, ad traditionem veterem, & apostolicam erat exigenda, utile erat testimonia illorum advocare, in quorum Ecclesiis integra magis videri poterat, quales erant Italica, quas Apostoli Petrus, & Paulus, eorumque socii, aut discipuli per se erexerant, à quibus deinde, quæ in remotioribus provinciis constituta fuerunt, derivata doctrinam primigeniam quasi è fontibus purissimis acceperunt. Non poterat tamen exinde non proficisci quoddam Italicarum provinciarum incommodum, quando illarum Episcopi frequenter occasione constitutionum universalium edendarum avocabantur à Diocæsanâ sollicitudine, aliquando etiam non residere per diuturnum tempus cogebantur; item quoties per constitutiones novas generales disciplinæ capita essent stabilienda, non videbantur satis opportuna unius Italicæ Ecclesiæ Episcoporum consilia, fortè tantummodo italicis moribus accommodata, & non facile aliarum provinciarum adjunctis consentanea. Eam ob rem sæculo decimo, & undecimo Pontifices Maximi satius duxerunt, ut alia ratione commodis Ecclesiarum consulere, Cardinalium collegium tanquam à consiliis designando, in quod admitterentur primum sex Episcopi suburbicarii, ut aliquod veteris disciplinæ vestigium superesset, adjectis presbyteris, ac diaconis titulos in urbe ecclesiasticos administrantibus,

bis, imò & receptis in idem collegium viris ex universo orbe selectis eximiis, qui singularum provinciarum mores calerent, eaque in congressu proponerent, quæ vel utilia, vel minus utilia viderentur; atque huc pertinet, quod agebat S. Bernardus in lib. 4. de Considerat. cap. 4. *An non eligendi de toto orbe orbem judicaturi?* quibus consonat Concilium Tridentinum in cap. 1. ses. 24. de ref. vers. *ea verò*. Plurimum id profuit, ut Cardinalium dignitas multis jam tum nominibus præclara, in dies illustrior fieret, quod Cardinales tanquam Pontificis Maximi Senatus haberentur, & præstantiora membra Pontifici Maximo adhærentia, ad regendam universam Ecclesiam opera, ac consilio designata, cap. 27. vers. *decet* de electione in 6. Quamquam verò id etiam hodie vigeat, ut Romani Pontifices constitutiones suas se edidisse præhabito Cardinalium consilio profiteantur, scribit tamen Petrus de Marca in libro 1. de concordia Sacerdotii, & Imperii cap. 9. num. 8., hodie eo jure uti Romanum Antistitem, ut Cardinales quidem in consilium adhibeat, sed eorum non indigeat

CAPUT III.

Quibus modis jurisdictionem suam per Vicarios, aut instar Vicariorum constitutos, in Romana Curia Pontifex Maximus exercent.

Huc referendus est titulus 28. libri 1.

Amplissima Ecclesiarum omnium sollicitudo, in quam graviter incumbens Pontifex Maximus diversitate negotiorum distrahitur, postulavit, ut non ipse perpetuò per se singula administraret, sed quosdam in partem suæ sollicitudinis advocando designaret, per quos certæ res dirigerentur, atque implerentur. Æquissimum autem in hac parte erat, ut eorum præ cæteris eligendorum ratio haberetur, qui, uti modo tradebam,

assensu, inque ejus consuetudinis demonstrationem testimonium adfert Belarmini, Azorii, cæterorumque Scriptorum; quasi ideo Cardinalium consilium accedere debeat, ut in conspectum Pontificis adferantur, quæ aut pro ferenda, aut contra ferendam constitutionem objici possint, non ideo, ut cum Pontifice Cardinales consilia ferentes solidam jurisdictionem exercent. Cæterum non est dubitandum, Pontificem Maximum accepto consilio in illam partem propendere oportere, quæ sanior sit, & gravioribus innitatur argumentis, eo ipso jure, quo utilitatem Ecclesiæ universæ ex officio suo gravissimo, ac divino mandato curare, ac promovere tenetur, non quidem data potestate Cardinalibus contrà sentientibus obsistendi, quod jurisdictionis esset, argumento canonis 3. dist. 19., sed ut Pontifex Maximus omnis culpæ notam coram Deo evadat, dum ecclesiasticæ curæ deesset, justaque selectorum virorum officia temneret, can. 1. 2. 4. 6. 7. 16. caus. 25. quæst. 1., can. 4. & 10. caus. 25. quæst. 2.

à consiliis Pontificis ejusdem essent, & unum veluti principale corpus cum illo constituerent, Cardinales dico è variis christiani orbis provinciis designatos, qui propterea omnium ferè provinciarum mores unà callerent, exinde Ecclesiarum omnium utilitatibus prudenter posse prospicere præsumerentur. Et quoniam duplex est Pontificis Maximi officium, singulare unum, quod Romanam singularem Ecclesiam, seu diocesim; generale

al-

alterum, quod Ecclesias, seu dioceses omnes in communione Romanæ consistentes expectat; postquam adnotaverimus in universum certas regulas respectu muneris illorum, quos in partem suæ sollicitudinis Summus Pontifex vocet, observemus in primis, quid in Romana ipsa diocesi Cardinalibus concesserit, deinde quid aliquando mandaverit eisdem gratia Ecclesiæ universæ gerendum.

Regulæ generales, quæ respectu horum numerum sunt observandæ, duobus veluti principiis hærent. Primum est, quoniam de supremo Ecclesiæ Principe agitur, non jurisdictionem universam, & quantacumque sit, in ejus veluti constitutos Vicarios fluere, quando scimus, eam esse delegatæ à Principe jurisdictionis indolem, ut, qui eam ex mandatis exercet, non unum & par cum Principe tribunal habeat; cujus rei argumento est, quod à Delegato Principis ad Principem ipsum appellationi adhuc sit locus, argumento l. un. cod. qui pro sua jurisdictione, l. 16. cod. de appellation., l. 1. s. 1. ff. quis, & à quo appelletur. Hinc quamquam à Vicario Episcopi appellatio ad Episcopum de negetur, cap. 2. de consuet. in 6., à Delegato tamen Pontificis Maximi ad eundem Pontificem provocatur, cap. 27. vers. *porro* de offic., & pot. jud. deleg. Alterum principium est, nonnullas inesse Pontifici Maximo prærogativas, quas, quod dignitati ipsi cohæreant, personales quodammodo dixerimus, nec facile aliis communicandas, eodem jure, quo nec ipsa dignitas Pontificatus Maximi per quamcumque delegationem comunicari potest. Quamquam enim credamus, Spiritum Dei singulis Ecclesiæ Christi Prælati specialiter ad res bene gerendas adesse; specialius tamen, pollicente Christo Domino, & Petro, & Petri successoribus adfuit semper; quod sanè privilegium non naturam induit jurisdictionis, neque ipsam ex delegationibus decisam sequitur, sed singularem denotat, atque Apostolicæ ipsi Sedi inti-

mè cohærentem in definiendo præstantiam, ac dignitatem.

His generaliter positis, si quærat, quid Cardinalibus Pontifices Maximi in Romana ipsa urbe, ac diocesi concesserint, observamus in primis, receptum esse, Cardinales in suis titulis, sive Ecclesiis in urbe Romana constitutis, in quibus antiquitus Presbyteralia, seu diaconica officia exercebant, pro qualitate singulorum, sive sæculares, sive regulares clerici in iis administrant, jurisdictionem exercere quasi Episcopalem, cap. 11. de majorit., & obedient., & quidem ordinariam, ita ut morte Pontificis Maximi minimè expiret. Hinc Cardinales in suis illis Ecclesiis utuntur Pontificalibus insignibus, etiamsi Episcopi non sint, & solemniter populo benedicunt, constitutiones etiam ferunt, populum, & clerum sibi subjectum obligaturas, clericos illis Ecclesiis addictos corrigunt, & ubi opus sit, censuris coercunt, more Episcoporum visitationem peragunt, clericos vel in beneficiis instituunt, vel à beneficiis legitima de causa distituunt, cap. 24. de electione; controversias inter eosdem clericos dirimunt, ordines etiam sive majores, sive minores sibi subjectis conferunt, si Episcopali caractere sint insigniti, aut, si tantum Presbyteri sint, tonsura, & minoribus ordinibus initiant; præterea eorum gratia, qui eisdem titulis subsunt, dispensant in omnibus iis casibus, in quibus Episcopi dispensant in diocesis suis, nisi tamen agatur de dispensandi facultate quæ à Tridentino Concilio Episcopis facta videatur jure singulari, & gratia Episcopatus, uti est dispensatio in omnibus ferè irregularitatibus ex delicto occulto provenientibus, juxta caput 6. ses. 24. de reform. Quod quidem quandam dubitationem habere potuit statim post Concilium Tridentinum: verumtamen auctoritate Gregorii XIII. ita definitum fuit anno 1582., quemadmodum testatur Fagnanus in cap. *cum illorum* de sent. excommunicat. num. 32. Item Car-

di-